

## Szerkesztési iroda:

Főpinc, Csulak-féle ház,  
hová a lap szellemi részét  
illető közlemények  
küldendők.

## Kiadó hivatal:

Pollák Mór könyvnyomdája,  
hová a hirdetések és  
előfizetési pénzek  
bérmentesen intézendők.

## NEMERE.

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdászati lap.

A háromszéki „Házilpar-egylet” és a „sepsi-szentgyörgyi önkéntes tűzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap heten.  
kint kétszer:  
osztórtókon és vasárnap.

**Előfizetési feltételek:**  
Helyben házhoz hordva, vagy  
vidékre postán küldve  
Egész évre . . . 6 frt — kr.  
Fél évre . . . 3 frt — kr.  
Negyedévre . . . 1 frt 50 kr.  
**Hirdetmények díja:**  
3 hasábszó petit-sorért, vagy  
annak helyéért 6 kr.  
Bélyegdíj külön 30 kr.  
Nyitólír sora 15 kr.

## A trónbeszéd után

A királyi trónbeszédet mult számunk hozta volt. Rövidre ütött ki az nygion. El van ugyan mondva benne a mi ez idő szerint közügyeinkről mondható s így nem kárhoztatható az józanul rövideje miatt: de hát nincs benne frázis, mi az avval élni megszokott ellenzéki sajtó előtt nagy hiba.

Azonban nemcsak puritán ridegsége miatt ócsárolja e trónbeszédet az ellenzék; kifogásait alapítja egyrészt azon pontokra, melyek benne vannak, másrészt azokra, melyek benne nincsenek. Lássuk kifogásait, hogy megítélhesük, vajjon alaposak-e azok s hogy e kifogások alapján folytatott támadásai a kormány ellen teljesebb súlyuk-e, mint voltak az azelőttiek s más ügyeken alapulók?

A trónbeszéd kimondja, hogy a kormány ideiglenes helyzeténél fogva, az országgyűlésre váró teendőkről most még program ki nem tűzhető. — Ez teljesen helyes. Egy ideiglenes kormány, inkor bizonytalan a maradása, nem tűzheti ki működése irányát a király által, mikor meglehet, hogy ezzel csak egy jövő kormány alakulását nehezítené annak előre lekötése által.

A trónbeszéd csak két kérdés ideiglenes megoldását tűzi ki: egyik a véderő, másik a Horvátországgal kötendő pénzügyi egyezmény ügye. Mindkettő lejár ez évben s ha meg nem hosszabbítatnak, akkor az „alkotmány szerű vezetés” ütközhetnének nehézségbe, mert egy részt nem lehetne ujonozni, másrészt a horvátoknak a közös költségekhez való pénzügyi hozzájárulása jutna érvényen kívül. — Mindkét kérdésben most csak ideiglenes intézkedés lehet a kormány jelen helyzete s a hátra levő rövid idő miatt, melyben csak fontosságokhoz nem illő sietséggel lehetne végleges megoldásokat eszközölni.

Természetes, hogy ha vége a kormányválságnak s akár a mostani kormány marad, akár új foglalja el a helyét, az országgyűlés munkaprogramja a már illetékes kormány által meg fog állapíttatni.

Hanem hát azon akad fenn az ellenzék, hogy a trónbeszéd ki akarja venni az ország-

gyűlés köréből épen a fő fontosságu külpolitikai kérdést, mely pénzügyi következményeiben a kormányválságot okozta s így a válságnak parlamenten kívüli megoldása előzotatik.

Erre csak azt mondjuk, hogy ez ellenzéki állítás csak, állítás, melynek a trónbeszéd semmi valósági állapot nem nyújt. Amire az ellenzék ez állítást építi, az a trónbeszédnek ama passusa, mely arról szól, hogy a külügyminis-ter az arra hivatott testületek előtt fogja megadni a beható felvilágosítást. Miből csak az következik, hogy a trónbeszéd közjogunk szemeltartása mellett készült, mely a külügyminis-ter a delegációk előtt teszi felelőssé s mely ez intézkedést az egységes külpolitika lehetségesítésének érdekében tette.

Hogy Andrássy a delegációk előtt felelős politikájáért: az világos; de ellenzéki roszakarat kell ahoz, hogy e közjogi szükségesség konstatálásaért a trónbeszédért felelős kormányt az országgyűlés előtti felelősségének kijátszasi célzatával vádolja.

A kormány e felelősség alól nem akar kibujni, sőt épen a trónbeszéd szövege mutatja, hogy a válság megoldásának alapjául a boszniai kérdést tekintti, mert a trónbeszédben az van egyedül tüzetesen tárgyalva s a válaszfelirati vitának is s ezzel a többség alakulásának egyedül ez lehet alapja. Csak úgy van e kérdés kizárólagos fejtegetésének a trónbeszédben értelme, ha a kormány azt nemcsak a törvényhozás elé akarja hozni, de annak megvitatása alapján akarja a válságot is megoldani, vagy is az országgyűlés megvitatja az okkupációra vitt s a kormány beleegyezésével alakult külpolitikát s annak elfogadásával, vagy elvetésével fog dönteni a kormányválság hovaforulása felett.

Ha tehát Andrássy felelőssége csak a delegációk előtt érvényesülhet is, a magyar kormány felelőssége ép oly teljes mérvben érvényesül az országgyűlés előtt, melynek őt felelősségre vonni joga s ez alapon a kormányválságot eldönteni hivatás.

Ezek után már csak minden józan értelmű ember meggyőződését mondjuk ki, midőn konstatáljuk, hogy a kormány nem akar kibujni a külpolitika miatti felelőssége alól. A

trónbeszéd szövege is e meggyőződés helyesége mellett bizonyít. Azért említi fel a Berlinben nyert európai megbízatást, hogy erre hívja fel az országgyűlés bírálátát, — azért említi a megbízatás első felének az okkupációnak bevégeztét, hogy kiüntesse a monarchiának a kongresszusi alapon létét s lehetlenné tegye az annexionális, vagy más kalandos tervek ellenzéki ráfogását.

Ez ellenzéki ráfogások azonban a trónbeszéd dacára megvannak s pár nap óta makacsul ismételtetnek a lapokban. De hát sok kárt nem fognak tenni. Ma már kétségtelen, hogy az országgyűlési többség tisztában van e ráfogások értéke iránt s Tisza értekezleti nyilatkozatából is tudja, hogy a kormány teljes tudatában van felelősségének s azt kijátszani soha eszébe sem jutott.

Hogy miként dől el a parlamenti harc, az a jövő titka még, — de az már bizonyos, hogy akár lesz helyeselve Tisza poitikája, akár nem: a válság parlamentáris uton a nemzet képviselőinek votuma által lesz megoldva, az bizonyos. S a nemzetre nézve ez megnyugtató lehet.

A. M.

## Királyi kézirat.

A hivatalos lap 22-iki száma három legfelsőbb kéziratot közöl. Egyiket Tiszához, másikat Szendéhez, harmadikat a boszniai hadsereghez intézi. A következő királyi kézirat Tiszához így hangzik:

Kedves Tisza!

Midőn a politikai viszonyok a jelen nyár folyamán az álló hadsereg, hadi tengerészet és honvédségek egy részének mozgósítását követelték, első ízben történt az általános védkötelezettség életbelépte óta, hogy minden állás- és hivatásbeli egyének feyyar alá lettek szolítva, mikép állampolgári köteleim legnehezebbikét teljesítsék. Különös megelégedéssel kell elismernem, hogy a tartalékosok, honvédek és póttartalékosok megjelenése minden csapattestnél oly gyorsaság- és potosság-gal történt meg, miként ennek folytán nagyobb hadtesteknek várakozást fölülmuló gyorsasággal való mozgósítása, harcperessé tétele és ez által a hadműveletek tartamának lényeges megfővidítése lehetővé tétetett.

Ezen örömdetes eredmény újabb bizonyítéka minden egyes, az általános védkötelezettség által érintett honpolgár élénk kötelelességérzete, áldozat-

felöl sem igen lehet tisztában a késő kor gyermeke.

## TARCA.

## Innen-onnan.

## A Nemere.

A századokkal ezelőtti rég, rég elporlott ősökkel mennyi emlékeink temetkeztek be az örök feledés sirjába! Ha azok a sírok megnyílnának s beszélünk lehetne azokkal a rég elfeledett ősökkel: — a mult idők titkos homályából mennyi kincset hozhatnánk napvilágra!

Nyugodjatok csendesen, elporlott apáink! Pi-henjetek, aludjatok hosszú álmaitokat: mi csak sejtünk rólatok, sejtelmek és a fennmaradt emlékekből levont kutatásaink ne zavarjanak meg benneteket.

Ime egy név, mely ma már három különböző dolgot jelent: egy nagy hegyet, egy erős szelet és egy kis lapot.

Mínthogy a t. olvasó előreláthatólag sokat fog még a legutóbbi foglalkozni, mely elég szerénytelen volt minden bérnállási aktus nélkül a fenn kitett nevet magára venni s ennél fogva egész életét azon nagy feladat megoldásában tölti el, hogy nevének, mely óriást és erőt jelent, valaha megfelelhessen; annál fogva hagyjuk a lapot kibészélni a világ titkait, hagyjuk ott küzdeni feladata megoldásával s közeledjünk a rég behorpadt sírokhoz, kopogtassuk meg azok mohfedte földét s hallgassuk, mit beszélnek nekünk a régiek arról a hegyről, a minek olyan sajátos hangzása nevet adtak s a melynek még csak jelentése

Az embernek, tehát általában minden nemzetnek megvan a maga gyermekkor. Olyan édesen hangzik a dajka-mese füllében régi várakról, hatalmas óriásokról, rengeteg erdőkről, miknek közepében egy-egy aranyhajú tündér lakott mélyen elrejtve a lombok sűrűjében. A leány szép volt, mint a hasadó hajnal, könnyű lábnyomai terhét meg sem érezte a fű, a virágok őt kínálták meg legelőször harmattal s a lehajló lombok orcáját csókolgatták meg először. Milyen elandálító a regedel arról a tünderről, a ki lejár hajnal előtt a falu szegényeire s csak végig suhant könnyű lenge ruhájával a faluban s azok a szegények, a kiknek egy betéví falatjuk sem volt, reggelre kelve tele kamrárt találtak, a betegek meggyógyultak s a szeretője után síró leány ablaka előtt találta azt, a kit már évek óta nem látott. A falu tündére olyan jószívú volt.

Ilyen tündérek szerepelnek a mi nemzetünk őshagyományában is. Szöről-szóra meghallhatjuk azt a népmesékben. Úgy kell lenni, hogy az a Nimród is, a kit ösatjának tartott a hun s innen a magyar mythologia is, ilyen tündért fogott meg jártában-keltében egy sírú rengeteg aljában. S mínthogy a leány nem akart a kényurnak hódolni: elzárta a köszívű óriás egy barlang zugába s csak olykor-olykor halltszik onnan sohajtása, a mint az óriás utra kel ismét sanyargatni a népetek. A tündér ilyenkor reszkette zokog benn s szerető szíve majd megreped bánatában.

Ez az óriás ósatya, a kitől a népmesék is

tilán át Álmost is származtatja, sok helyen előfordul a különféle krónikás példányokban. Horányinál például Menrót, Podhrackynál Nemrót, Kovachichnál Nemrót néven nevezik. Ez az ósatya, a Nemród, hatalmas óriás volt, a hegvek, sziklák különféle csoportjai maig is sok helyütt mutatják az ő megkövült alakját. A mi Nemere hegyünk Nemród után az óriás megkövült ósatya dermedt teste.

Úgy hiszem, nem fogsz csudálkozni, tisztelt olvasóm, ha a régiek hagyományos hitregét keresztül lapozod, hogy annak a hegynek, melyet te megszoktál pusztán csak nevén nevezni, összefüggése van az emberemzet gyermekek, ábrándos hitregék-költészetével. Az óriások neveit a néphit hegynevekké alkalmaztatja s a nevét hegyekben, erejét, fennmaradt szilaj természetét pedig a szélességekben látja jelentkezni, — ez a Nemere széle.

A német néphit s azon nemzet regében is a „Wilde Jagd” jelenti azt a légi förgőget, a zivatar ama süvöltését, melyekben a zsarnok vadászok hajtják kutyaikkal a vadat. Ezek a zsarnokok aztán elgázolják, összetiporják a föld népének véres verejtékkel ápolat szántóföldjeit, vetéseit, kertjeit. Nemródól igen sok monda maradt fenn, melyekben a rettenetes óriás „robustus venator”, „oppressor hominum” néven hivatott. A mint egy másik hagyomány mondja, „vocabulary alter Nemroth, vel similis Nemroth”. A mi Nemérnek is épen így képzelte a néphit s így látta az erőszakos zsarnokot, azt a dühöngő vadászt, a kegyetlen óriást abban a fullasztó, átsüvöltő, emberölő szélben, a mit mi Nemerének nevezünk.

készsége s hazaszeretetének, de egyszersmind bizonyítékai a községek jóakarata s tevékenységének, valamint minden politikai hatóságok és községek célirányos összműködésének, s örömmel érzem magamat indítatva önt oda utasítani, miszerint az összes lakosoknak, úgy szintén a hatóságoknak s az ön vezetésére alatt álló politikai községeknek teljes elismerésemet és köszönetemet jelentse ki.

Ez alkalommal nem hallgathatom el, mily jól esik szívemnek, a monarhia minden részében derék hadseregünk irányában újból a legelénkebb részvétet felelevenülve láthatni, mely mindenek előtt a tartalékosok családjai iránti határtalan áldozatkészség és gondoskodásban, főleg azonban a sebesültek és betegek sorsa iránt nyilvánul.

Utasítom önt, ezen irányban is már most a lakosoknak királyi köszönetemet kijelenteni.

Kelt Csongrádon, 1878. évi okt. hó 19-én.

Ferenecz József, s. k.

\* Ő felseje a delegációkat, tekintettel arra is hogy a nyomtatványok előbb nem készülhetnek el, nov. 7-ére hívta össze.

A képviselőház október 22-én d. e. 12 órakor tartott tanácskozásaiban az alakulás után igazolási véget vizsgálat alá vették a képviselői megbízó leveleket és pedig a házszabályok rendelkezéseinek értelmében, úgy hogy mindenik október 22-én előtte levő október 22-én sorozott képviselők megbízó leveleit vette vizsgálat alá.

Az I. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

A II. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

A III. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

Az V. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

A VI. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

A VII. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

A VIII. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

Rekonstruálhatjuk tehát ezekből az elszórt adatokból ősrégi nemzeti mondanékat. Genealogiának törzse tehát egy hatalmas őriási alak Nemer névvel. Vannak, kik nyelvészeti tekintetben ezt az elnevezést a nem (genus)-tól származtatják, mint ősi nemzöt, vagy nemzetet. Volt az első fejedelm, a ki birodalmat alkotott s a nemzet székhelyén, a régi Eviltban zsarnokoskodott. A „robustus venator“ az emberekkel kegyetlenül bánt, őket erős várak, őriási épületek készítésére szorította; — a népek alatta pusztultak napról-napra s megszöktek különböző tartományokba. Egy-egy magasabb hegy, vagy kiálló őriási kőszikla alakjában azonban ma is látható e kényur s hatalmas jelét érezteti velők a fullasztó, emberölő szélvészben.

Majdnem minden nemzetnél mythikus jelenség a levegő és szél s a természetfeletti lények is ott laknak a levegőben. A természetfeletti lények tehát mindig szélben jelennek meg. A „roszlelek“, az „ördög“ forgószélben jelenik meg s a boszorkányok és garaboncs diákok vihart idéznek elő megjelenésükkel. Vannak az őriásokhoz hasonló szellemek, a kik „emberfalók“ s messziről megérzik az emberhúst. A németek az őriásokat bizonyos szellemekkel nevezik el, így például: Blaser, Bläster, Wind és Wetter stb. Nálunk is az őriási Nemere szélben jelenik meg mindjárt a hegycsúcson. A barlangba elzárt tündérnek egy éles fűtyivel tudtára adja, hogy körutjára indult. Az őriási akkor rohan. Átszeli hosszabban a Feketeügy völgyét, végig seprí a havat Háromszék nyugati szélén s mikor kibontakozik, eltáncol, bóbolyva a Barcaság terére s ott széles kedvében magas hótörlaszokat gomolyit egymás fölé.

Ez az őriási megrázza az épületeket, végigseprí a pusztaságokon s meghajolnak előtte a legáltalmasabb jegenyék épen úgy, mint a legkisebb fűzök. Mikor romboló útjára indul, a tündér oda-

A IX. október 22-én sorozott képviselők sorozott képviselők megbízó leveleit, azokat három kivételével kifogástalanoknak találta. A házszabályok 14. §-nak B) pontja szerint külön jegyzékbe foglalta Katona Lajos monori képviselő választási jegyzéknyvét, mint a mely megfelel ugyan a törvény rendelkezésének, de ellene kérvény van beadván. A C) pont értelmében kifogás alá veendőnek találta Veszter Imre és Zákó Sándor választási jegyzéknyvét.

A helyzetnek a „P. Corr.“ egy félhivatalos közleményben oly képt nyújtja, mely inkább a jövő anticipációja, mintsem a jelennek tükröje. A közlemény szerint az országgyűlés tagjainak összegyűlése óta a helyzet lényegesen tisztult és javult a kormány javára. A tények minden eddig táplált aggodalmat megcáfoltak: a szabadelvű párt ragaszkodik a Tisza-kormányhoz. Tagadhatlan, hogy az okkupáció nagy igaztóságot szült a közvéleményben; egyrészt mert először éreztette a nemzet minden rétegeivel az általános védkötelettség terheit. E momentumokhoz, melyek hálás anyagot szolgáltak az oppozícióra, járult újabb Széll K. pénzügyminiszter lemondása, melynek sokan politikai okokat tulajdonítottak; s végre az egész kabinet lemondása, melyből némelyek azt következtették, hogy a kormány vonakodik politikájáért a parlament előtt állani. Az ellenzék e viszonyokat természetesen kizsákmányolta és fokozott szenvedéllyel fordult a kormányelnök személye ellen. Ily viszonyok közt félt volt, hogy a vidékről feljövő képviselők bizalmatlanságot s elégedetlenséget fognak magokkal hozni. Ellenkezőleg történt. Tisza Kálmán ur felvilágosító közlése azokat, kik eddig is bíztak a kormányban, megszilárdították nézeteikben, az ingadozókat pedig felbátorították, a kételkedőket meggyőzték, s ma már bizonyosnak tekinthető, hogy a mindenesetre viharos vitában, mely a képviselőházban a keleti kérdés felett folyt, a kormány lesz a győztes fél. E győzelem után az ideiglenes Tisza-kabinet ismét véglegesen meg fog alakulhatni, mert megbízható támaszszal fog bírn az országgyűlésben. A dolgok ez állásban ma már az ellenzék bármily heves támadásai sem fognak változtatni.

A demobilizációra vonatkozólag a „Pesti N.“ esti száma a következő híreket közli:

A szerajevói főparancsnokság okt. 10-iki távirati értesítése szerint Broódban megérkeznek Boszniából:

okt. 19-én 70. ezred 2-ik zászlóalja,  
" 20-án 10. " 1-ik zászlóalja,  
" 22-én 65. daud 4-ik tart. 6. XII. üteg,  
" 23-án 39. ezred

Elhelyeztetnek:

a 70-ik ezred 2-ik zászlóalja Slobonícára,  
a 19-ik " " Broód körül,  
a 65-ik dandár Varosra,  
a 48-ik tart. ezr. Podvinny-Varos-Bukovjere,  
a 49-ik ezr. Kapizsa-Bebrina-Banovcra.

Okt. 18-ár este 6 óráor valósággal megérkezett Broódba a 70-ik ezred 2-ik zászlóalja Derventből; a 19-ik ezred bandája s nagy sokaság fogadta őket.

Broódból távirják e hó 22-ről: A demobilizáló hadosztályok tegnap kezdtek meg hazavonulásukat. A 33. hadosztály csapatai már utban vannak Eszék felé, honnan vasuton vonulnak helyőrségeikbe. A 6-ik hadosztály ma indult el Szerajevóból. A demobilizáló hadosztályok parancsnokai a mozgósítás előtti állomásaikba helyeztetnek vissza. A hazatérő csapatok új elhelyezési rendje eddig még nem tétetett közé. A hadi állom-

benn észlekelcsolt kezekkel kéri őt, hogy kimélje az emberek életét. Az őriás nem figyel rá. A szép tündér letérdel elébe s reszkető hangon imádkozik hozzá, hogy ne bántsa a föld népét. Az őriás erre sem hallgat, hanem kacagva vágat ki a barlangból s ott hagyja a könyező szemű tündért, az emberek jóakaróját bánatba merülve.

Hány meg hány család, mennyi ember aludt el örökre az ülvött őriás kacagó rémes zenéje alatt. Meghallják azt az emberek messzire s utra nem kelne olyankor senki, hogy vele találkozzék.

Egy szegény leány, a kinek gazdag szeretője volt itt Háromszéken egy faluban, elment Oláhországba, hogy kincset gyűjtsön magának s akkor talán megengedik a gazdag szülők, hogy elvegye a fiú őt. A leány szolgált sokáig az idegen országban, a legény várt itthon békével. Egyszer aztan volt annyi pénze, hogy haza jöhetett. Késő éjjel érkezett Háromszékre s már közel járt Csernatonhoz. Ugy repesett a szive örömeiben szegénynek! Egyszer azonban szembejött vele a hatalmas őriás, megdermeszté a leány tagjait ülvött szelével s más nap reggel ott találták halva a szép leányt sárga aranyakkal a zsebében, sárga arccal a földön. A gazdag ifju eltemette a szegény leányt s aztán elbujdosott, senki sem tudja hová.

A tündér hiába imádkozott érte.

Mikor aztán a Nemere hazatér barlangjába: a tündér szomorú arcát sehogysm tudja felvidítani. Végre megígéri, hogy az emberleletet kárpótolni fogja: megengedi, hogy kijöjjön a tündér az emberek vetéseire áldást hozni.

Azt mondják Háromszéken, hogy azon évben, mikor a Nemere sokszor és erősen föl, csakugyan bő termésre lehet számítani.

Barbarossa

mányból békeállományba való átmenet a kiegészítő kerületekhez legközelebb eső állomásokon, esetleg végállomáson fog végbe menni. A hadtest parancsnokságoknak eddig csak jelzett felosztására mindén óráan várják a parancsot. Egy legújabb rendlet következtében a 33. hadosztály 70. gyalogezredet felemelt békeállományra helyzetetik és Broódban marad őrségül. Merkl ezredes, ki egy héttel ezelő különös küldetésben ment Szerajevóba, tegnap ismét Bécsbe utazott. Merkl, hírszerítő, a hadikormányzat által az építészeti vállalatokkal kötött összes szerződéseket a helyszínen megvizsgálta.

A bosnyák menekültek ügyében Zagrabból jelentik, hogy a külügyminisztériumtól utatitás érkezett, mely szerint nov. hó végeig az összes menekültek haza telepítendők; e célra 300.000 forint utalványoztatott.

Szerajevóból távirják: Omer bey török ezredes Konstantinápolyból ide érkezett, hogy a még itt levő török katona orvosokat, tiszteteket és hivatalkokat a porta nevében Konstantinápolyba költöztesse. E végből a közös hadügyminisztériumtól megkapta a szükséges engedélyt.

## Egészségügyi levél a szerkesztőhöz

Kedves barátom!

A most élők egymásután lassanként kihálnak, helyüket elfoglalja az új nemzedék!... „Oh hisz ez igen természetes dolog“ — fogod erre felelni. Ugy van! — de — lejj ez a de! Edes megnyugvással távozhattunk életünk küzdeletről egy, talán jobb hazába ha fáj is megválnunk kedves mieinkől, de hidd el elszorult szívem, midőn rá gondolok arra, hogy azon tudattal kelljen meghalnom; les-e ki helyükbe lépjen, mikor mi már nem vagyunk, ha nem fog-e pusztaság honolni ott, hol most a népes községek munkás zajtól visszhangzanak. Pedig sok helyen így leend. Egész nemzedékeket ragadtott már el gyermekeinkből egy szörnyű rém, egy fajtógató ragály, mely a pestissel, vagy a hajdani fekete halállal versenyez pusztításában, sőt még rémitőbb azoknál, mert a szeretett gyermekvilág életét szelmele ki főképben martalékaul. Vannak községek, a hol nincs egyetlen család, ház, mely ne siratná egy vagy több elhalt gyermekeinek jövője összes reményeinek szétfoszását. S mi okozta e gyászt? A dyphteria.

A tudomány megakad s az orvos tétováz, midőn a gyermek kinos vergődését látja s nem válik szegényére, ha az ő könnye is kicsordul, midőn a szülők kétségbeesésének tanuja.

Gyermekeinkért élünk, bennük telik minden örömrünk, miért tapasztaljuk mégis mindenfelé azon egyszerű, ugyszólván költőszéknélküli övintézkedések megtételének elmulasztását, melyek annyi bánattól és könnytől szabadítanak meg!

Talán olyan nagy fáradtságba kerülne-e, ha a kis ház ablaknyílása egy pár araszszal magasabbra, néhány hüvelykével szelesebbre hagyatnák, hogy az élető nap sugarát annál akadálytalanabban hatolhatna a kisded hajlékba? Ugy hiszem, hogy nem! Egy olasz példabeszéd szerint: a hová a napvilágba be nem hat, ott meg fog jelenni az — orvos; az angol sem a légből beszél, hanem tapasztalatra építve mondja: „Egy sötét ház egyszerűsége mindig rosszul szellőztetett, piszkos és egészségtelen ház is.“ — Egy napfény nélküli ház olyan, mint egy arc szem nélkül, mint egy fő értelem nélkül, mint egy élet eszményi tartalom nélkül.

A természetudomány és a vegytan is bebizonyította azt, mit a helyes tapasztalat már régen belátott, hogy r. i. testi úgy mint szellemi életünk nem mindegy, hogy lakásunk a világosság s a g o t közvetlen a nap sugaraitól nyeri-e vagy sem s hogy a levegőnek főleg vegyi tisztasága és jósága nagy mértékben attól is függ, hogy az közvetlen a nap sugaraitól világítottatik-e meg, vagy sem. Hogy a váltóláz másmájjal sokkal veszélyesebben hatnak este és éjjel, mint nappal, az is onnan van, mert a világosság sugarak által fejlesztett ozon (villanyos oxigén) ezen miasmákat szétrombolja. Azt mindenki tudja, hogy a sötét, északnak fekvő lakásokban a betegségek és halálozások gyakoribbak, mint a világosokban. A világosság fontossága kitűnik abból is, hogy a növények sőtétben elhalványodnak, elfonnyadnak s végre kiszáradnak; ködös borongós években a gyümölcsök nélkülöznek a teljes zamatot, nem érnek meg kellőleg. Ugyan így az emberi test is oly vidéken, mely völgyekben és sötét lakásokban, a hová kevés, visszavert világosság hatol be, nemcsak, hogy nem fejlődik oly gyorsan és tökéletesen ki, mint ellenkező körülmények között, hanem rendszeren betegségek, járványok is itt fészkelik be magukat legelőbb.

Szükségtelen volna hosszasan magyarázni, hogy mily nagy fontosságú az egészségre a lakások gyakori szellőztetése. Tapasztalásból tudja azt mindenki. De valamit tudni, még nem egyértelmű azt megis tenni. Sőt akárhány falusi háznál láthatjuk, hogy az ősszel feltett ablakot szellőztetnek, midőn ismét megjön a meleg napfény. Itt tehát szellőztetésről szó sincs; a télen sötét oldalt a szellőztetés még áprilisban is érzik a lakásokban. Az a sajátságos szag, mely a legtöbb háznál észlelhető épen nem mondható egészségesnek, sőt Ugy lehet az ilyen légkör elköpézni, mint a mely-

be csak egyetlen csira kell, hogy a miásmák millió parányaitól hemzsegi, ha már mindjárt kezdettől nem hemzsegett. A szellőztetés alapja abban rejlik, hogy bármilyen, az egészségre kártékonyan befolyó anyag, a kellő mértékben elaprózva, felhígítva, nem fog oly káros hatással jelentkezni. A légzés, kigőzölés s más okok folytán a szobában felhalmozódott kártékony, egészségtelen anyagnak szellőztetés által a szabad lég óriási tömegével való felhígítása, elviszi azoknak kártékony hatását.

Ez természetesen csak akkor történik meg, ha az a levegő melylyel a szobai levegőt hígítjuk tiszta. Megtörténhetik — s a tapasztalat akárhányszor bizonyítja, hogy a szellőztetésre használt levegő még rosszabb mint a szellőztetendő szoba levegője. S a különböző füstölőszerek alkalmazása ilyen esetekben annyi, mintha olajat öntenénk az eloltandó tüzre. A tiszta levegővel történő szellőztetés által is csak akkor lesz elérve a cél, ha annak mennyisége elegendő. Számítás szerint egy egyén számára óránként 40 köbméter friss levegő szükséges, ha azt akarjuk, hogy zárthelyiségben a szén-sav mennyisége 0.1% nál magasabbra ne emelkedjék; miután azonban 0.1% a legmagasabb szám, természetes, hogy a jó szellőztetésre még 40 köbméter óránkénti légszere sem elegendő.

Hogy az elhanyagolt szellőztetés dacára nem találunk oly nagy mérvű szén-savmérgezéseket, mint azt előre várni lehetne, ez onnan van, mert bármint elzárjuk ajtóinkat, ablakainkat, bizonyos mérvű szellőztetés már a falakon át történik, s minthogy ezt a fehérre meszelt fal leginkább eszközli: ajánlatosabb is ez a festésnél és a tapetáknál.

De ne beszéljünk hosszasan; a szellőztetésnek legnagyobb ellensége a „cug“-tól — légvonnattól — való félelem, pedig a dohos, zárt levegő, melytől oly kevesen félnek noha lassan, de biztosan vezet gőrvéykörre, aszkára, vérszegénységre és kínzó idegbajokra és sokkal biztosabb tanyája a fojtogató rémnek, — a dypteritisnek.

Szülők! ha magatokért restellitek, gyermekeitekért gondoskodjatok lakásotok világosságáról és szellőztetéséről, a kettő mellett főgyelemmel levén szüntelenül a tisztaságra.

Baráth.

## CSARNOK.

### A nevetésről.

(Folytatás.)

Ugy tetszik — mondja Darwin, — hogy a nevetés eredetileg a pusztá örömeinek vagy boldogságának a kifejezése, legalább úgy látszik a gyermekeken, a kik csaknem szakadatlanul nevetnek, sőt a kinek jó kedve van, ifjú korában is nevet derűre-borura. Hiszen az istenek is nevetnek, s nevetésüket Homér úgy írja le, mint „a napi lakomát követő égi öröm habzását.“ Bridgmann Laura a ki vaksága és siketsége miatt utazás által semmi öröm-kifejezést el nem tanulhatott, ha kedves barátja levelét tag-nyelv által vele közölte, nevetett, kezét összeverte s arca örömtől sugárzott. A hülyéknél és hig észieknél, úgy látszik, legmindennapi ok a nevetésnek a személyes hiúság, s mindjárt ntánna a magaviseletők helyesléséből fakadó kedv. A felnőtteknél a nevetés legközönségeseb okának látszik az a helytelen és megmagyarázhatatlan valami, a mi meglepetést és bizonyos fensőségi érzetet kelt a nevetésben, a minék a lélek boldog hangulatában meg kell lenni. Igen bonyolult kérdés, hogy mi nevetéses?

Kant a nevetésig így értelmezte: a nevetéses valamely várakozásnak a semmibe történt rögtön feloszlásából származik. A nevetéses ki meríthetetlen valami, de hogy mi az? arra ép oly kevésbé felelt meg eddig valaki kimerítően, mint arra a kérdésre: „hogyan idévezünk?“ A nevetéses mindig összehasonlításon alapszik, a rendkívüli, a szabályostól eltérő többnyire nevetéses is. A miveletlen olyan dolgok felett nevet, a mit műveltebbek észre sem vesznek. A rendes dolog is lehet nevetéses ha szokatlanul jön, mint a midőn pl. az alvó kántor a prédikáció közben — mikor a pap éppen szünetet tartott — felbrevde, azt gondolván, hogy a tiszteletes már bevégezte beszédét, nagy buzgalommal esik az orgonának. Emlékszem, hogy mikor a mostani divat még egészen új volt, egy fiatal asszony hangosan felnevetett azon zsebek láttára, melyekhez mindenki könnyebben hozzáférhet mint tulajdonosa; — hat nap mulva már nem nevetett, ő is olyan zsebeket hordott. A vidéki földmives, mikor először látott cilinder kalapot, azt megtagapogavta kérdést intézett a kalap alatt levő úri emberhez, hogy hát aztán abban mind fej van-e?; egy vidéki asszony pedig a krinolinok delnő közelébe húzódva azt kérdi: „háte az a nagy izé mind asszonyságod-e?“

A meglepő és váratlan igen gyakran helyezi a szellemet az újság kritikus helyzetébe, úgy, hogy a nevetés kítőrd módon jelentkezik. Herceg Kaunitz miniszternél bizonyos hivatalnok tisztelkedni akarván, hosszabb ideig volt kénytelen várakozni, miattal egy papagáj fecsegéseit kellett eltűnie. A hercegnek — ki egy üveges választással mellett ült, rendkívül finom hangja volt, melyet a papagáj gyakran igen tökéletesen utánzott, főleg azon szavakat, melyeket többször hallott a hercegtől. Végre a herceg így szólott: „Jöjjen ön közelebb! Jöjjen

ön közelebb! Jöjjen ön közelebb! A hivatalnok azt hitte hogy ismét a papagáj beszél, ezt válaszolta: „fogd be a szádát te ostoba számár!“ Ezen válasz eleinte megzavarta a herceget, későbbben azonban midőn megtudta, hogy a félreértés honnan származott, jóízűen nevetett. A szegény hivatalnoknak nem igen lehetett ahhoz kedve. Ama pap sem nevetett egyelőre, ki a szoszékben szünet alatt vizsgálatni kezdte azon pisztolyt, melyet templomba menetelkor utközből adott át neki, s az várakolul elsült.

A kiváncsiság és mulatás utáni vágy még valódi tragikus alkalmakkal is elnyeli a szánalom és részvét érzetét. Egy kivégzés a csöcselék előtt annyi mint egy szomorujáték, sőt gyakran mint egy komédia, s minthogy a nevetéses a szabadságnak is eredménye, a természeti hibák felett ép oly kevésbé kellene nevetni, mint a görbén nőtt fenyűszál, a nyári hó és a téli mennydörgés felett. Hanem azért még is nevetnek a nagyszájú, vagy a nagy orr felett, noha a biblia ezt igen szépen tartja, ezen hasonlatot használva: olyan a te orrod mint a libanoni cedrus, mely tekint Damascus felé. Az őszszentűt íreket (kétfejú csalogány, siami íreket) az albinókat, kakerlakokat, gyapjas embereket, óriásokat és törpéket, a puposokat s általában a szabályostól eltérő alakokat mind birnak többé-kevésbé komikus hatással. Az élettelelnek személyesítése is nevetésre ingerel, midőn pl. az előugró szikláról azt mondjuk, hogy kiváncsi. Némely arca lehetetlen rá pillantani nevetés nélkül, különösen ha valamely állat vonásaihoz hasonlatosságot mutat. Porta szerint Plato feje a vizsgálóhoz volt hasonló; Vitellius arcát a bagolyval azonos kifejezésűnek tartotta s Sokrates arca szerinte éppen a szarvaséhoz hasonlított.

A német Tischbeinnek szokásává vált volt mindenkit azzal lepní meg, hogy melyik állathoz hasonlított a megszólított; egy ebéd alkalmával így szolt egyik vendéghez: „Bocsásson meg, eleinte számárnak tartottam önt, most látom, hogy tulajdonképen — ökör.“

Leibnitz azt a megjegyzést tette, hogy a nemzetek hazájuk állataihoz hasonlítanak, a lapok a medvéhez, a néger a majomhoz, a maláj a tigrishoz, az arab a tevéhez, a hindu a tehénhez, a perui a lámához. Minden hasonlat sántít, de annyi áll, hogy minél alantibb fokon áll az ember az emberiném letráján, annál több hasonlatosság van külsejében az állathoz.

Épen azért, mert csak az emberek szabadon elkövetett tettei és hibái nevetésesek, nem kellene a testi hiányok vagy gyarapodások felett nevetni, mert erről többnyire senki sem tehet. Méltán nevetetni azonban a felett, ha valakinek fülei mozgása annyira hatalmában áll, mint a számárnak. Midőn egy elrejtett havasi helység templomába egy utazó belépett, az összes ájtatos közönség nevetésbe tört ki, mert az idegen — nem volt golyvás. A pap és a hívek egymással verse nyeztek szebbnél szebb golyvák példányaival. A természetes ember mindig nevet a testi fogyatkozások felett, de a kinel a természet miveltésé által nemesteti az, ha már nem teszi ezt s a humanitás hiányáról tanuskodik, ha valaki természeti hibája miatt megvetéssel viseltetik embertársa iránt.

Oraini Vilmos, a kit Luxembourg marsall több ízben megvert, sohasem gunyolta ezt többé púp o s nak, miután egyszer azt kérdezte tőle: „Látta-e valaha a hátamat?“

De azért mégis emberiesebb dolog a testi hibák felett nevetni, mint azon szokás, mely szerint némely vad törzsek az ilyeneket és az öregeket — még ha saját édes szülők is — meögliek. A tudós Bilfinger család tagjai mind 6 ujjuk voltak.

(Vége köv.)

## LEGUJABB.

A képviselőház 24-én elnöknek Ghytzyt választotta meg, 206 szavazatot kapott, ellenben Bittó 129 szavazatot; a többséget 23 horvát támogatta.

Bécs, okt. 23. A haladó párt egyhangulag határozatot hozott, a melyben kimondja, hogy Pretis is közreműködött a jelen helyzet megteremtésében és még most is folytatni akarja az okkupációt, a melylyel semmiféle politikai vagy gazdasági előny sincs összekötve, azért a haladó párt nem ígérheti meg a Pretis által alakítandó kabinetnek a támogatást. Ezen jó hosszú levelet este nyolcadfél órakor adták át Pretisnek.

Bécs, okt. 23. Konstantinápolyból jelenti „P. Corr.“, hogy a macedóniai zavarok komolyabban mint gyanították. 2000 jól felfegyverzett bolgárból álló banda 18-án megtámadta Krasznát. A küzdelem még 10-én is tartott. A dsumai és szamakoffi bolgár kerületekben is kitörni készül a lázadás. Raslikot megtámadással fenyegetik a bolgárok. Minden jól elkészített új bolgár fölkelésre vall.

Róma, okt. 23. Bizonyosnak mondják, Cairolis külföldi, Bonelli tábornok hadügyi, Acton admirális tengerészeti, Speciale képviselő pedig földmiveltési miniszter.

## KÜLÖNFÉLEK.

— **Kitüntetés.** Nagy János háromszéki (Szotyör) születésű közli. miniszteri osztálytanácsosnak a francia köztársaság elnöke a párisi közkiállítás szerzett érdemei elismerésül a francia becsületrend lovagkeresztjé adományozta.

— **Neorol.** Báró Szentkereszty Zsigmond a maga és gyermekei, Mária férjzett gróf Ráday Lászlóné, Béla, Anna, Pál és unokája Ráday Anna, valamint számos rokonok nevében szomoruan jelenti forrón szeretett nejének br. Szentkereszty Zsigmondné született gr. Haller Annának folyó 1878. év október hava 20-án esti 11 órakor, 62 éves korában és boldog házasságának 31-ik évében, 8 napig tartott súlyos betegsége után agyvelőrázkódás következtében történt elhunytát. Az elhunyt hült tetemei a folyó hó 23-án délelőtt 8 órakor Nagy-Búnontartandó rom. kath. gyűlésszertartás után az érkező családi sirboltba fognak örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő áldozat jelen hó 28-án, délelőtt 10 órakor fog a segessvári rom. kath. egyház templomában az Urnak bemutatni. — Br Szentkereszty Zsigmondnéval ismét kevesebb lett azon nemese érző honleányok száma, kiknek lépteit mindenfelé a jótekonyság jelzi. Számátalan elhagyott szegény és árva siratja benne jötevőjét, gyámolat. Nyugodjék csendesen.

— **Kraft Ágoston,** a harmadsziki 24-ik honvéd zászlóalj derék parancsnoka őrnagynak léptetett elő.

— **Három medve** tanyász, többek állítása szerint, kik maguk is látták volna a mackókat a s. sztyeggyőri erdősejében. A vadászok, híre szerint hajtóvadászatra készülnek a makkon hizó bundások ellen.

— **A magyar borokat** rendkívül hamisítják külföldön, különösen Felső-Sziléziában. Egy ratibori destillateur emiatt 190 márká bírságra ítélték.

— **Gyilkos bíró.** Aszódról jelentik a „N. P. J.“-nak, Segessvári, domonyi bíró 21-én d. u. egy polgárt, ki vonakodott parancsának engedelmeskedni, agyonlőtt.

— **Egy száz éves menyasszony.** Orosz-Lengyelországban, a kalisi kormányzóságnak Szompolno nevű falujában egy száz éves Izraelita nő él nyolcvan éves leányánál, ki egy 13 éves leánykának ik anyja. A nő neve Rajela Wilcynoka. Magas életkora dacára egyedül jár sétálni, szemei teljesen jók, hallása kitűnő. A napokban férjhez ment egy nyolcvannégy éves izraelita kereskedőhöz: Rachmiel Mózeshez.

— **A szentiványi gyújtogatást** illetőleg a vizsgálat megindították. Seethal Ferenc ur csúre és takarmánya felgyújtásáért ugyanis a gyanuval terhelt laborfalvi Fejér József e hó 22-én a sztyeggyőri kir. járásbíróasg börtönbe bekísértetett, ellene a vizsgálat folyamataba tetetett. Gyanúsított tagadja a tett elkövetését és alibit bizonyít; a vizsgálat, remélhető, hogy ezen, hihetőleg boszúból elkövetett aljas büntényt ki fogja deríteni.

— **Bétesvályas**an sebesítette meg ifj. Szőcs István Al-Dobolyban Magyarai Lászlót. A tett elkövetője boszúból ráleste Magyarira, s rajta f. hó 6-án este az al-dobolyi utcán egy mély surást ejtett. Szőcs István a vizsgálat folyamán beismerte tettét s most az ítélet felelte ki fog mondatni.

— **Idők forgandósága.** A wiesbadeni Curhaus termeiben, hol még alig pár éve a roulette golyója pörgött s a croupier „rouge, gagne“-a hallattszott, a télen egész más lesz a közönséget vonzó erő, mint hajdan. A fürdőigazgatóság kitűnő tudósokat szerződtetett népszerű előadásokra. A hírneves du Boys-Reymond a világégéről fog értekezni tudományos szempontból; Dahn közigazgatási tanár Nagy Theodorokról és utódairól fog előadást tartani; Grettner drezdai tanár „Raphael és az egyházi mozgalmak II. Gyula és X. Leo pápák alatt“ című elővalással foglal helyet a programmban; dr. Lessino, a berlini iparművészeti múzeum igazgatója, a párisi világértárlatot ismertet. Maurencrcher bonni tanár „orániai Vilmos, Németalföld szabadságának megteremtője“ című előadást tart; Oncken griessenai tanár „1813-ból“ olvas föl; Ricmel müncheni tanár Német-Olasz- és Franciaország zenészi versengéséről, Rittershaus, Barmenből, Heineröl; Wolmann Alfréd strassburgi tanár Tizi-anról. Kivülök Reulean, Blumenthal, és Bret-Harte (a híres californiai költő, ki most berlini konzul) szintén tartanak elővalásokat.

— **A sepsi-sztyeggyőri** nőegylet folyó hó 26-ikán (szombaton) este a szokott helyen filléres-télyt tart.

— **Kilencedik közlemény** a s. sztyeggyőri nők segélygyűjtő bizottságához a Bosznian megsebesültek javára történt szives adakozásokról. Bogdán Andrásné urasszony gyűjtőívén: Özevgy Málnási Antalné 20 frt. Bogdán Istvánné 10 frt. Bogdán Andrásné, Sebestyén Sándorné 5—5 frt. Bogdán István 4 frt. Pótsa József, Császár Sándor, Benkő Elekné, Hary Gyula, Vajna Sándor 2—2 frt. Bogdán Flóriáné, Pál Lajosné, Császár Bálintné, Nagy Tamásné, Gidófalvi Pálné, Ötves Pál, Beteg Bálint, Haurik Alfons, Szabó Istvánné, Bernstein Márk, Fehdenfeld Gyula, Szász Károly orvos, Potoczky Manó, Hadnagy Gyula, Deák Andrá, Petrács Géza, Adler, Séra-Nagy, Gyárfás István, Fogolyán Lukács, Wellmann Sámuel, Piacsánti Lukács, Hary Géza, Kuti István, Bogdán Flórián, Csutak János, Csutak János, Smahel főhídn. Se-rester Dénes, K. Geier őrm., Zakariás Kristóf, Sa-

Központi szétküldési raktár: Schwarc Henrik-nél, (Budapest, múzeum-körút 41. sz.) 17-